

HAK-AL
NUM. 7/8
Juli - augustus
2^e JAARGANG

ELLY HEYNES

CESAR FRANKSTRAAT 3

CULEMBORG

HAK-AL is het mededelingenblad van de Natuur en Vogelwacht Culemborg NVWC.

Redactie-adres: Triosingel 27 - Culemborg
Kontaktadres: Gerard van Zuylen - Zandstraat 32A
Culemborg -03450-3922

Begeliding
Jeugdgroep: Leo v/d Kooy - Vliegerweg 3
Culemborg - 03450-5450 en
Gerard van Zuylen

Coördinatie
Inventarisaties: Chris Kalden - Ravelijnstraat 51
Culemborg - 03450-6213

Bibliotheek: Frans Waroux. Boekenlijst beschikbaar.
Boeken in Het Kompas.

"Het Vogeljaar" Jaarabonnement door overschrijving
van f 10,— op de girorekening van
de NVWC met vermelding "Vogeljaar"

Nieuwe leden: Opgeven bij de penningmeester.

Lidmaatschap: Jeugd lidmaatschap f 5,— per jaar
Individueel volw. f 10,— per jaar
Gezin f 15,— per jaar
Indien per post f 15,— per jaar
Bedragen per vooruitbetaling te
voldoen op de girorekening van de
NVWC of per kas.

Penningmeester: Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7
Culemborg - 03450-5393.
Gironummer 34 33 351 tnv. F. Waroux
rek. Natuur en Vogelwacht Culemborg

Redaktieteam: Harry en Jilles v/d Warenburg en
Breun Jansen

Afbeelding voorplaat: Grutto

Van de Redaktie

In dit Vakantie-juli/augustusnummer 1976 vindt U een uitgebreid verslag van ons voorjaarskamp in Kraggenburg -N.O.-Polder- door Leo v/d Kooy.

In de rubriek "Onze vogels" worden deze keer de "zwaluwen" wat nader onder de loup genomen. U vindt er uitgebreide gegevens over de boeren-, huis-, oever-, gier- en nachtzwaluw. Let er eens op.

Waar we als Natuur en Vogelwacht zeker nog op willen attenderen is de enorme droogte welke heel Nederland op dit ogenblik in zijn greep heeft.

Welke verschrikkelijke gevolgen dit tot nu toe reeds heeft gehad in de vorm van bos-, berm- en heidebranden heeft U in ruime mate in de pers kunnen lezen en op de T.V. kunnen zien.

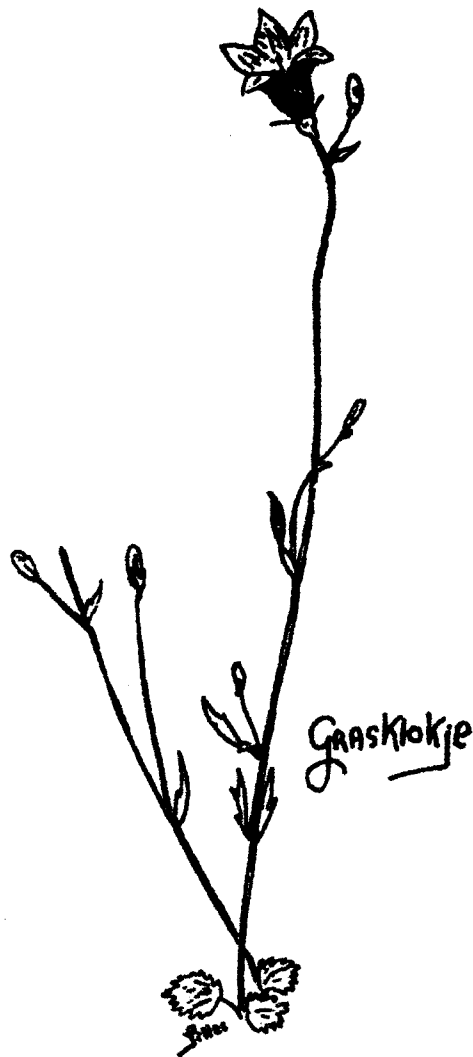
Wij kunnen er niet teveel op wijzen. Wanneer men zich in de natuur bevindt let dan bijzonder goed op bij gebruik van 'genotmiddelen' als sigaar of sigaret en gebruik van vuur in het algemeen. Ook het achteloos wegschieten van een sigarettenpeukje wanneer men achter het stuur van een auto zit kan verstrekkende gevolgen hebben.

Tot nu toe zijn reeds honderden hectaren natuurterrein, als bos, berm en heide een prooi van de vlammen geworden. Gebieden die er tientallen jaren over zullen doen om weer geheel in hun oude glorie te zijn hersteld. Mogen wij op uw attentie rekenen tijdens deze periode bij gebruik van vuur, en er van uitgaan dat U ook anderen op het gevaar en de gevolgen ervan zult wijzen. Met dank bij voorbaat!

-1-1-1-1-1-1-1-1-

Verklaring naam HAK-AL

Hak-Al is een Culemborgse (of Kuilemborgse) samenvoeging van de uitroep 'HAD IK AL', planten of vogels gezien, gehoord of gevonden. Deze kreet is nogal eens te horen tijdens excursies of inventarisaties.

Grasklokje

Verslag van het voorjaars tentenkamp in Kraggenburg - N.O.-Polder van 26 t/m 30 mei 1976.

Het was een gure, winderige dag waarop wij vanuit Culemborg naar ons voorjaarskamp in de N.O.-Polder vertrokken.

De eersten die op het voormalige paspoort-kampeerterrein in het Voorsterbos aankwamen waren Chris en Riet Kalden in hun geheel met tenten gevulde Renault-4. Dankzij hun toegewijde ijver en ervaring wisten zij een flink aantal tenten al op te zetten voordat de "hoofdmacht" van de Vogelwacht-kampeersers arriveerde.

Chris kwam later nog Geby Hoigen, Jacqueline en Dominique en Helle en Leo v/d Kooy van het station in Kerpen op-

halen. Geheel onder de broden voor de komende dagen bedolven kwam dit gezelschap op het terrein aan, hierna met ruime tussenpozen gevolgd door de overige deelnemers.

Het terrein was een weilandje middenin een bos dat al flink hoog was nitgegroeid. Vooral de hoge populieren zorgden voor veel luwte.

Tijdens het opzetten van de tenten zorgden wiewaals en koekoek voor de arbeidsvitaminen en tegen de avond kregen we bezoek van een haltsende houtsnip. Voor velen van onze NVWC een nieuwe soort.

's-Nachts ruiste de regen neer en ook de volgende ochtend was in trieste, grauwe nattigheid gedompeld. Desondanks reden wij op de afgesproken tijd richting Zwartsluit. Hier huurden we bij een plaatselijke rijwielhandelaar zo'n twee dozijn fietsen.

In de stromende regen begonnen we welgemoed richting Grote Otterskooi te trappen. Opzichter, kooiker Klaver stond ons al aan de Thijssegracht op te wachten. Groepsgevijs werden we overgezet waarna we het donkere, druipnatte bos introkken. Opvallend was het zeer zware geboomte, m.n. essen en elzen. Als lianenslingerde de kamperfoeliezich om stammen en takken. Het pad was modderig en links en rechts waren poeltjes met riet, lisdodden en vele andere moerasplanten.

De vogels lieten zich meer horen dan zien in dit Nederlandse oerwoud. Wij hoorden o.a. tjiiftjaf, tuinfluiter, zwartkop, gekraagde roodstaart, wiewaals en winterkoninkje. Ook zagen wij nesten met jonge reigers. Er is hier nl. een grote reigerkolonie.

Ondertussen vertelde de kooiker ons van alles over zijn

vak. Hij liet de vangpijpen, eendekorven en rietschermen zien. Na Dhr. Klaver bedankt te heb ben voor zijn fijne rondleidingbestegen wij onze fietsen weer.

Immiddels was het droog geworden, maar een vinnige wind en grauwe wolkenmassa's wisten nog van geen wijken. In Giethoorn doken we in een ruime uitspanning waar we hete koffie en/of soep hestelden en ons tegoed deden aan van tevoren klaargemaakte boterhammen.

Hierna ging onze tocht verder naar Belt-Schutsloot alwaar we bij het huis van kooiker Klaver, een neef van de eerdergenoemde Klaver, in een ruime praam schep gingen. Getrokken door een roeiboort met buitenboordmotor voeren we door een prachtig moeras- en plassenlandschap naar de Balkerskooi.

AALSCHOLVER

Ook hier kregen we een zeer deskundige rondleiding. Het bos was zeer verschillend van dat van de Grote Otterskooi. Het geboomte was veel minder zwaar en de slingerplanten waren hier geen kamperfoelie maar hop.

Een exotische indruk maakten enkele "horsten" van de pluimzegge. Herhaaldelijk liepen we onder reigernesten door en vanuit de verte zagen wij bovendien enkele nesten van de hier gevestigde aalscholverkolonie. Deze kolonie is naast die van het Naardermeer de enige broedplaats van deze donkerkleurige visser in ons land. Een reden temeer om er extra zuinig op te zijn.

Nauwelijks weer terug in de boot zagen we een prachtige bruine kiekendief-man met zijn typische, schommelende glijvlucht over het rietland kruisen.

Van de terugtocht naar het kampeerterrein valt nog te melden dat de wind ons nog flink parten speelde, zodat we vermoeid maar voldaan op onze basis terugkeerden.

Deze avond reed Chris met Riet, Petra, Jilles en Frans naar het bezoekerscentrum van de Weerribben om te informeren naar roeiboten en de fietstocht van de volgende dag te verkennen. Voor deze moeite werd dit gezelschap beloond met de fraaie haltsvlucht van een paar velduilen die zij voor hun ogen kwamen opvoeren.

De volgende dag -vrijdag- was het weer nog somber maar er was totaal geen wind meer. Onze fietskolonne startte dan ook welgemoed en spoedig reden we langs Vollenhove en Blokzijl -een prachtig oud stadje- naar de Weerribben. Even voorbij Blokzijl namen we nog een zestal haltsende kemphanen waar. Grutto's waren niet van de lucht. Zij

alarmeerden luid omdat hun jongen in het hoge gras verstopt rondscharrelden.

Bij het gehucht Nederland fietsten we het moerasgebied De Weerribben in. Dit prachtige, zeer uitgestrekte gebied is eigendom van de Staat en wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Via een fietspad over ontelbare bruggetjes langs de Kalenbergergracht bereikten we het bezoekerscentrum van SBB in Ossenzijl. Daar ontmoetten we Dhr. Jassies, een 'geëmigreerd' lid van de NVWC. Met zijn zoon was hij vanuit zijn huidige woonplaats Heerenveen naar Ossenzijl komen fietsen.

In het bezoekerscentrum kregen we dia's te zien, voorzien van commentaar, waardoor we een inzicht kregen in het ontstaan van dit gebied en wat er nu allemaal leeft, groeit en bloeit. Overigens was er in dit centrum nog veel meer te zien, o.a. een kunstmatig aangelgde 'vijver' waarin het gehele verlandingsproces te zien was.

Na de boterhammen bezochten we nog een plaatselijk horecabedrijf. Hierna gingen de jongeren roeien en de anderen een natuurpad lopen. Dit natuurpad liet ons vooral kennismaken met de rijke plantengroei van dit natuurgebied. We zagen o.a. moeraswolfsmelk, wateraardbei, galigaan, moerasviooltje, moerasvaren, pluimzegge, engelwortel, poelruit, e.d.

De zon brak nu ook door en in een stralende zonneschijn fietsten we via Wetering, Muggebeet en Grote Leeuwte weer naar Zwartsluis om onze fietsen weer in te leveren. Onderweg zagen we nog een blauwe kiekendief en enkele bruine kiekendieven. Bovendien namen we nog een kolonie zwarte sterns waar.

Na het avondeten en koffie werd een plaatselijk restaurant met een bezoek vereerd. Na gebruik van enkele consumpties keerden we tentwaarts waar ieder in z'n slaapzak dook en spoedig als een blok in slaap viel.

De volgende dag -zaterdag- was het stralend weer. Het plan was om met z'n allen te gaan roeien. We zouden dat doen vanuit Belt-Schusloot, maar eerst wilden we nog het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten "De Foeke" te Sint Jans klooster bezoeken.

Ook hier was een aantrekkelijke tentoonstelling te zien. Bovendien was de omgeving van het centrum bijzonder aardig.

Het Beulakerpad met zijn schilderachtige huisjes en een mooi, drassig hooiland met o.a. weide koekoeksbloem en grote ratelaar.

Bij café "De Waterlelie" in Belt-Schutsloot huurden we vijf roeiboten en nagestaard door een bezorgde eigenaar wendden we onze steven naar de plaats waar de NVWC-ers zouden instappen. Het roeien bleek geen sinecure en er was volop gelegenheid tot hilariteit. Maar uiteindelijk voeren we in een lange kolonne door bochtige vaarten en kleine meren. Het gebied waar wij roeiden heet de Venematen. Vooral de grote rijkdom aan moerasplanten viel ons tijdens het roeien op. Wij waren dan ook allemaal onaangenaam verrast toen wij een heer zagen die met een spuit kwistig de plantengroei te lijf ging. Inmiddels heeft de NVWC hierover een brief naar Natuurmonumenten geschreven waarop tot op heden nog geen reactie is gekomen.

Weer op het kampeerterrein aangekomen er gegeten te hebben maakten we nog met een groepje een avondwandeling door de boswachterij. Met name de baltsende houtsnippen konden we toen goed waarnemen.

Voor ons allemaal werd dit de laatste nacht van dit kamp en voor velen een afscheid van het plaatselijke restaurant (stamcafé).

De volgende dag -zondag- was weer grijs en winderig met dreiging van regen.

Ondanks dat begonnen we aan onze laatste excursie welke ons naar de oevers van het Zwarte Meer bij het Kamper-eiland zou voeren. We wandelden over een stukje dijk, begeleidt door luidruchtige grutto's.

Over het rietland zeilde een bruine kiekendief en vloog een purperreiger op. Ook werden hier nog zomertalingen gezien. Het hoogtepunt was evenwel de verschijning van een wespendif welke tot vlak bij ons kwam en daarna rustig wegzeilde.

Hierna reden we naar het voormalige eiland Schokland. Wij bezochten daar een zeer interessant museum met expositie's over de vogels, opgravingen en geschiedenis van Schokland en de N.O.-Polder. Rond het oude kerkje van Middelbuurt stonden nog ongeschonden de oude iepen welke zo'n driekwart eeuw van deze geschiedenis getuige zijn geweest.

Op het inpakken en wegwezen na was het nu toch wel afgelopen met het kamp.

Dit kon gelukkig droog en vlot afgewerkt worden zodat ieder tijdig de terugreis kon aanvaarden. Alle deelnemers kunnen in ieder geval terugzien op een bijzonder geslaagd voorjaarskamp.

Hieronder volgt nog de complete lijst van waargenomen vogels tijdens deze dagen.

<u>Soort</u>	<u>Bijzonderheden</u>
Fuut	
Aalscholver	Kolonie Bakkerskooi
Blauwe reiger	Kolonies Otters- en Bakkerskooi
Purperreiger	Weerribben, Wieden, Zwarte Meer
Knobbelzwaan	
Wilde eend	
Krakeend - man	Weerribben
Zomertaling	Zwarte Meer - enkele ex.
Slobeend	
Bergeend	Overvliegend Voorsterbos 18 ex.
Tafeleend	
Wespendif	Overvliegend Zwarte Meer 1 ex.
Bruine kiekendief	Veel ex. vooral OO
Blauwe kiekendief	Weerribben 1 ex. o
Boomvalk	Tijdens roeitocht 2 ex.
Torenvalk	
Patrijs	
Fazant	
Waterhoen	
Meerkoet	
Scholekster	
Kievit	
Goudplevier	Overvliegend troep van + 40 ex.
Watersnip	1 ex. baltsend Zwarte Meer
Houtsnip	Iedere avond baltsend Voorsterbos
Wulp	
Grutto	
Tureluur	
Kemphaan	6 baltsende ex. Blokzijl
Kokmeeuw	
Zwarte Stern	2 kolonies Weerribben en Muzzebeet
Visdiefje	
Holenduif	Bakkerskooi, nest met 2 jongen
Houtduif	
Tortelduif	
Koekoek	

zeepkruid
 LANGS
 spoordijk

Velduil
 Gierzwaluw
 Grote bonte specht
 Veldleeuwerik
 Boerenzwaluw
 Huiszwaluw
 Graspieper
 Witte kwikstaart
 Gele kwikstaart
 Wielewaal
 Spreeuw
 Ekster
 Kauw
 Roek
 Zwarte Kraai
 Winterkoninkje
 Heggemus
 Snor
 Rietzanger
 Bosrietzanger
 Kleine karekiet
 Grote karekiet
 Spotvogel
 Tuinfluiter
 Zwartkop
 Grasmus
 Braamsluiper
 Fitis
 Tjiftjaf
 Goudhaantje
 Grauwe vliegenvanger
 Gekraagde roodstaart
 Roodborst
 Merel
 Zanglijster
 Grote lijster
 Koolmees
 Staartmees
 Huismus
 Ringmus
 Vink
 Groenling
 Kneu
 Rietgors ———totaal 80 soorten

1 paar baltsende ex. Weerribben
 Otterskooi, horen roffelen
 4 ex. Thijssegracht
 Voorsterbos en Otterskooi

Venematen, 1 ex. gehoord

Waargenomen planten -onvolledig-

Moeraswolfsmelk	poelruit
moerasvaren	wateraardbei
koninsvaren	waterdrieblad
pluimzegge	div. soorten fonteinkruid
cyperzegge	galigaan
mattenbies	kamperfoelie
hop	moerasviooltje
weide koekoeksbloem	grote ratelaar
kleine watereppe	grote watereppe
melkeppe	waterscheerling

Leo v/d Kooy

-*_*-*_*_*_*_*_*_

Roeiverslag excursie 13 juni 1976

Zondagochtend om zes uur zaten we al op de fiets. De belangstelling was goed, ongeveer dertig personen waren present. Omdat de botenverhuurder niet meer boten ter beschikking had dan er deelnemers waren verscheen Chris met een roeiboot op het dak van zijn auto bij het Postkantoor. Samen met Hans Pietvink, fietspech, reed hij alvast vooruit.

In het nog slapende Tricht gingen we luidruchtig aan boord. Enkele vissers op de wal hadden het dan ook al direkt minder goed naar hun zin, wat natuurlijk enig leedvermaak veroorzaakte. Eindelijk was het dan zover dat iedereen in een boot zat.

Omdat het onzeker was wat het weer zou doen hadden de meesten regenkleding maar ook zwemspullen meegenomen. Het weer was nogal somber op de heenweg.

Hier en daar kregen roeiers les, werden afgekraakt en dreigementen als "ik gooi je het water!" in werden ook regelmatig gehoord. Iedereen wilde namelijk graag roeien. Degenen die in de gelegenheid waren om rond te kijken zagen wilde eenden, met of zonder jongen, meekoeten en een enkele fuut. Er waren jongen bij van verschillende leeftijden. Ergens streek een scholekster neer terwijl hier en daar Kieviten oovlogen.

Bij Mariënwaerd zijn we aan wal gegaan en hebben daar een wandeling door het bos gemaakt. We waren er speciaal voor de keverorchis naar toe gegaan. Een O' groening liet zich ook uitvoerig bekijken.

Later roeiden we verder langs het landgoed en kwamen voorbij een aardige witgekleurde molen. Bij een grindhoop aldaar werd weer aangelegd. Hier werd onder een stralende zon door diverse deelnemers even heerlijk gezwommen. Ieder had het duidelijk naar z'n zin. Het werd nu ook drukker op de Linge. Aanvaringen bleven gelukkig uit.

Om half een bescogen we onze fietsen weer om de terugtocht naar Culemborg te aanvaarden.

We kunnen niet anders zeggen dan dat we het goede weer en daardoor de leuke sfeer bijzonder getroffen hadden. Nog even een korte , zij het onvolledige samenvatting van wat we gezien en/of gehoord hebben:

wilde eend, fuut, meekoet, scholekster, Kievit, kraai, houtduif, groening, winterkoninkje, jonge lijster (nóg zonder staart);

planten o.a. hereklauw, bitterzoet, gele lis, keverorchis, knoopkruid, springzaad, vogelmelk, kalmoes, valeriaan.

Hanneke Schreuders.

Verslag van de vergadering van donderdag 1 juli jl. in Het Kompas

Op deze vergadering, waar duidelijk de invloed van de vakantieperiode te merken was, werden slechts een paar onderwerpen besproken.

Tijdens het Pinksterweek-end zijn door een aantal personen, waar onder Chris Kaldén, jonge vogels geringd. Over het resultaat hiervan volgt nog een verslag.

T.a.v. de Braderie, welke op zaterdag 28 augustus wordt gehouden, is over de opzet van gedachten gewisseld.

Op donderdag 12 augustus a.s. zal hierover nader vergaderd worden. Zij die belangstelling hebben op enigerlei wijze aan de totstandkoming hiervan mee te werken kan dit kenbaar maken aan Leo v/d Kooy, Chris Kaldén, Bas Middelkoop of Frans Waroux.

Van de Stichting "Het Vogeljaar" hebben we een uitnodiging ontvangen om op zaterdag 4 september a.s., aanvang 13.30 uur aanwezig te zijn op een vergadering. Bijeenkomst in hotel Monopol te Amersfoort.

Avenda v/d vergadering:

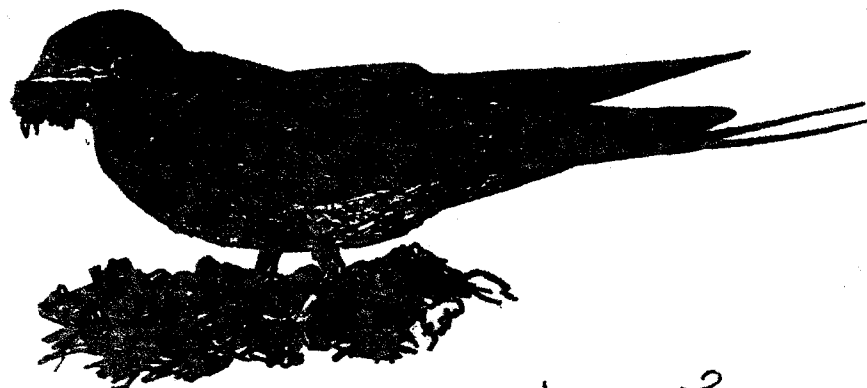
1. opening
2. inkomsten stukken en mededelingen
3. ontwikkeling van "Het Vogeljaar" in de laatste 5 jaar
4. bespreking 25 jaar bestaan
5. samenwerking "Het Vogeljaar" en "De Lepelaar"
6. rondvraag en sluiting.

Belangstellenden voor deze vergadering Chris Kalden.

In verband met vakanties is het organisatorisch niet mogelijk om op vrijdagavond de ruimte in Het Kompas open te stellen. Op vrijdag 3 september zijn we er weer.

Aanwezig waren: Hans v/d Berg, Jilles v/d Warenburg, Leo v/d Kooy, Kars Veling, Chris Kalden en Fr. Waroux.

Eerstvolgende werkvergadering donderdag 19 augustus a.s.

BOERENZWALUW klei verzameland voor NEST

ONZE VOGELS

Onder deze titel willen we in dit blad maandelijks een bepaalde groep vogels onder de loup nemen. In het juni-nummer hebben we de Zangers besproken.

Deze keer zullen we bijzondere kenmerken van de Zwaluwen bespreken.

De "Broedvogelinventarisatie Culemborg e.o. 1975" wordt hierbij in aanmerking genomen.

Zwaluwen - Hirundinidae

In deze familie zijn een 7-tal soorten vertegenwoordigd waarvan er in onze streken slechts 3 voorkomen, t.w. de boerenzwaluw, de huiszwaluw en de oeverzwaluw. Twee andere zwaluwsoorten, de gierzwaluw en de nachtzwaluw behoren beide elk tot een aparte familie.

Familiekenmerken van de Hirundinidae

Kleine, slanke trekvogels met korte hals, lange vleugels, gevorkte staart, korte snavel; zoekt voedsel in de vlucht en leeft in troepen.

Soortenonderscheid:

- boerenzwaluw - bovenzijde blauwzwart, voorhoofd en keel roodbruin, onderzijde crèmekleurig wit, lange gevorkte staart
- huiszwaluw - bovenzijde blauwzwart, onderzijde geheel wit, korte gevorkte staart
- oeverzwaluw - bovenzijde aardebruin, onderzijde wit met een bruine borstband, staart weinig gevorkt

Boerenzwaluw - *Hirundo rustica* - lengte 19 cm incl. staart

In ons gehele gebied veel voorkomende broedvogel (230 broedp.) in oude boerenschuren, schuilhutten voor vee, onder bruggen, e.d.

Kleur - zie boven

Vlucht - Snelle, sierlijke vlucht, met wendingen

Geluid - een druk babbelend gekwetter

Biotoop - in nabijheid van menselijke bewoning maar niet midden in grote steden

Broedduur - 14-16 dagen, meestal 2 broedsels, soms 3.

- Nest - Een halfcirkelvormige kom gemetseld van aarde vermengd met speeksel soms verstevigd met grashalmen of haren. In boerenschuren, onder bruggen en afdaken, in huizen en stallen maar steeds zodanig dat het nest van boven beschermd is.
- Legsel - 4 tot 5 eieren, wit met fijne lila-achtige tot bruine vlekjes
- Winterverblijf - Afrika ten zuiden van de Sahara en India
- Trek - Aankomst eind maart/begin april, weg- en doortrek eind juli/begin oktober.
Dagtrekker. Overnacht dikwijls in het riet.

Huiszwaluw - *Delichon urbica* - lengte 12½ cm

- Vrijwel alleen in de stedelijke gebieden bij ons voorkomend (Culemborg, Beusichem, Schalkwijk) totaal 295 broedparen.
- Kleur - zie boven bij familiekenmerken
- Vlucht - Dwarrelend en hoger, maar minder snel dan de hoerenzwaluw
- Geluid - Een helder gestijlp, minder luide en gevarieerde zang dan van hoerenzwaluw
- Biotoop - Meer stedelijke gebieden verder hetzelfde als hoerenzwaluw
- Broedduur- 13-16 dagen, twee soms drie broedsels per jaar, beide ouders broeden en verzorgen de jongen. Jongen van voorgaande broedsels helpen soms bij het voeren van volgende broedsels.
- Nest - Aan buitenmuren, onder dakgoten, balkons, bruggen evenals bij hoerenzwaluw steeds van boven beschermd. Zeer zelden binnenshuis. Gemaakt van vochtige aarde verstevigd met strootjes, grashalmen en gevoerd met veertjes. Een nauw ingang aan de bovenzijde.
- Legsel - 4-5 eieren, wit met donkere stipjes
- Winterverblijf - Zelfde als hoerenzwaluw
- Trek - Aankomst half april/eind juni, weg- en doortrek eind augustus/begin oktober.
Dagtrekker.

Oeverzwaluw - *Riparia riparia* - lengte 12 cm

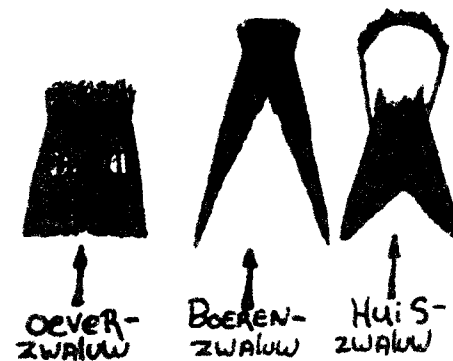
- In twee kolonies in ons gebied aanwezig; een grote kolonie in het zanddepot langs de Rietveldseweg van ± 150 paren en 7 paren in een steile wal in de noordelijke Lekuiterwaard.
- Kleur - zie boven bij familiekenmerken
- Vlucht - Minder sierlijk als hoerenzwaluw, enigszins fladderend, lijkend op een vleermuis
- Geluid - Zang een zacht, hees gekwetter, minder muzikaal dan boeren- en huiszwaluw.
- Biotoop - Stijle, zandige oeverkanten met water in de buurt.
- Broedduur - 12-16 dagen, twee broedsels per jaar; beide ouders broeden en verzorgen de jongen.
- Nest - Zelfgegraven pijp in steile oeverkant van 50-100 cm. lengte met aan het eind een klein rond kamertje waarin een nest van halmpjes, strootjes, veertjes, e.d. wordt gemaakt. Breedte van de gang 4 tot 6 cm.
- Legsel - 4-6 eieren, niet glanzend wit
- Winterverblijf - Oostelijk deel van Afrika
- Trek - Aankomst eind maart/begin april, weg- en doortrek augustus/september.
Dagtrekker.

Gierzwaluw - *Apus apus* - lengte 16½ cm

Tot de familie van de gierzwaluwen -Apodidae- behoren 7 soorten waarvan er in ons land maar 1 voorkomt, t.w. de Gierzwaluw. Zij zijn van alle vogels het meest op het luchtruim aangewezen, lijken oppervlakkig op boeren- of huiszwaluwen en voeden zich met vliegende insecten. Komen zeer zelden op de grond. Zijn te onderscheiden van andere zwaluwsoorten door hun smalle, sikkelvormige vleugels met een korte gewoonlijk gevorkte staart welke bijzonder geschikt is voor snelle vluchten.

Naast een behoorlijk aantal broedparen in Culemborg ± 50 paren, komt de gierzwaluw verspreid in het gebied voor bij oude boerderijen en in de meer verstedelijkte delen.

- Kleur - Venenkleed roetzwart, niet goed waarneembare witachtige kin en keel
- Vlucht - Snelle, stijve vleugelslag, cirkelend, glijdend, altijd vliegend. Zit tegen stijle muren
- Geluid - Schelle gierende schreeuw, met name wanneer opgewonden troepen elkaar rond huizen, schuren, e.d. achtervolgen.
- Biotoop - Gebonden aan menselijke bewoningen, oorspronkelijk gebergtevogel.
- Broedduur - 18-20 dagen, een broedsel per jaar; beide ouders broeden en verzorgen de jongen. In geval van schaarste aan voedsel tijdens de verzorging van de jongen wordt soms tot meer dan 100 Km. van het broedgebied vervoerd.
- Nest - Slordig bouwsel van allerlei materiaal dat in de vlucht wordt vergaard in donkere holten van gebouwen, onder daken van hoge gebouwen, nestkasten, oude mussennesten en in nesten van oever- en huiszwaluw.
- Legsel - 2-3 eieren, niet glanzende witte eieren, enigszins langwerpig.
- Winterverblijf - Tropisch- en Zuid-Afrika
- Trek - tweede helft april komen de eerste exx. terwijl de hoofdmacht eerst in mei arriveert. Terugtrek vanaf midden juli en vaak zijn omstreels half augustus alle exx. reeds vertrokken. Hij verblijft dus van alle trekvogels het kortst in onze streken. Dagtrekker; oudere vogels vertrekken eerder dan de jongen.
- Enkele bijzonderheden - Oude vogels keren naar oude broedplaats terug. Eerstejaars broeden niet terwijl er om nestgelegenheid wordt gevochten. Voor westtrek overnachten gierzwaluwen tot op hoogten van 3000 mter hoogte. Broedende vogels overnachten op het nest. Opvallende terugmelding van in Wageningen geringde gierzwaluw op 15/7-1960 welke op 30/7-1960 bij Madrid werd geschoten.

Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus* - lengte 27 cm

Tot de familie van de nachtzwaluwen -Caprimulgidae- behoren een vijftal soorten waarvan er in ons land slechts 1 voorkomt. Deze schaarse broedvogel is uitsluitend 's-nachts actief, wanneer hij op kevers, uiltjes, en andere vliegende insecten jaagt. Overdag is hij alleen te zien wanneer hij van de grond wordt opgejaagd, of goed gecamoufleerd door zijn gevlekte bruine kleed op een tak.

Is geen broedvogel in ons gebied.

- Kleur - Rovenzijde bruinrijze schorstekening. Onderzijde roestgeel met donkere dwarsbanden. ♂ met witte vlekken bij vleugelpunten en aan buitenste staartpennen.
- Vlucht - Cirkelend, geruisloos, lange spitse vleugels en lange staart.
- Geluid - Zang in de schemering en 's-nachts een ratelend, snorrend err-err-urr-urr, lang aangehouden
- Biotoop - Randen van vooral naaldbossen, duinen, zandverstuivingen en heidevelden
- Broedduur- 16-18 dagen soms tot 21 dagen. Beide ouders broeden en zorgen voor de jongen. Een, soms twee broedsels.
- Nest - Op de grond tussen dorre bladeren, zonder nestmateriaal, ook tussen duindoorns en kreupelhout.
- Legsel - meestal 2, soms 3 eieren; vuilwit met geel-grauwe vlekken en donkerbruine streepjes
- Winterverblijf - Oost- en Zuid-Afrika

Om 23.00 uur waren we met 12 man bij het postkantoor aan het Jach aanwezig om gewapend met handrecorder specifieke nachtvogels als kwartelkoning, waterral en kwartel op te speuren in de gebiedjes welke dit jaar door de jeugd-afdeling worden geïnventariseerd.

In eerste aanleg dachten we dat het aantal deelnemers aan deze excursie met 4 personen zou worden uitgebreid, doch het bleken slechts feestvierende leden te zijn die voor enige tijd de bruiloft van Jân van Breuk met zijn Henny (eveneens leden), hadden verlaten om getuige te zijn van het vertrek van de excursie. Hoewel Chris, hij was nl. een van de vier, het bijzonder spijtig vond niet mee te kunnen gaan, kon hij toch nog enige tips voor onderweg geven.

Er werd koers gezet richting Goilbedingerdijk waar vorig jaar, vlakbij de Spoorbrug, de waterral aanwezig was. Ofschoon we diverse malen zijn roep lieten horen was het antwoord uit het veld 0,0.

Tot aan het eerste fort werd nog tweemaal gestopt om ons repertoire nachtvogelgeluiden de nacht in te sturen. Geen enkel piepje, zelfs bij het fort geen enkel geluidje, geen bosrietzanger. Ja, een enkele kreet van een meerkooit en de roep van een Kievit.

Voorbij het fort hebben we de steenuil nog trachten te verleiden zich te laten horen. Niets, helemaal niets. Aangekomen bij het plasje van het tweede fort, een eldorado voor watervogels, werd wederom gestopt.

Nadat hier een aantal vleermuizen werden gesignaleerd kregen we voor de eerste maal beet! Nadat we 'de waterral' reeds een drietal keren hadden afgedraaid werd de lokroep ineens van twee kanten tegelijk beantwoord. Twee waterrallen. Hierna lieten ze zich nog tweemaal beluisteren. Een eigenlijk niet meer verwacht resultaat wat deze avond toch nog een leuke wending gaf. Hierna zijn we in rustig tempo weer huiswaarts gegaan.

Het was dan wel geen erg succesvolle nachtexcursie voor wat betreft de waarnemingen, het was in ieder geval in een bijzonder aangename temperatuur om te fietsen. Volgend seizoen zullen we beslist weer één of meerdere nachtexcursies organiseren. We zullen dan alleen vroeger in het seizoen plannen.

F.W.

Het mededelingenblad van de Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels is in een ander jasje gestoken. Het is omgevormd tot een 2-maandelijks blad met een zeer aantrekkelijke inhoud en bekende medewerkers.

Het is de bedoeling dat "De Lepelaar" in deze vorm aantrekkingskracht zal uitoefenen op geïnteresseerden om het ledental van de Ned. Ver. omhoog te brengen.

Als trekpleister van het nieuwe blad geldt zonder meer de speciale serie "Roofvogels en Uilen". In elk nummer zal nl. een aquarel van Henk Slijper worden gereproduceerd welke een uil of een roofvogel uitbeeldt.

Prof. Dr. K.H. Voous zal bij elk kunstwerk een beschrijving geven van de afgebeelde vogel. In dit eerste nummer gaat het verhaal over de BASTAARDAREND.

Door deze wijziging van opzet en grafische vormgeving is het nog aantrekkelijker geworden om lid te worden van deze vereniging.

Het adres luidt: Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels - Dribergseweg 16 B - Zeist.

Lidmaatschap: minimum contributie volwassen leden f 25,— per jaar. 65+-leden en jeugdleden t/m 17 jaar f 12,50. Gironummer van de Vereniging 2 9 2 1 3.

Chr. Kalden.

Waarnemingenlijst:

Uit het aantal ingezonden kaartjes valt op te maken dat de vogels minder zijn gaan zingen in samenspel met de vakantieperiode. Vandaar een erg korte lijst. Als deze Hak-Al in de bus valt zijn de eerste trekvogels al weer te zien. Ik verwacht dus volgende keer een hele stapel kaarten met o.a. steltlopers, e.d., ook waarnemingen van planten worden met belangstelling ontvangen.

Koekruid	: 6-7-'76 Achter de Poort Ryan Terwoerd
Breedbladige wespensorchis	: 2-7-'76 Regulieren Hr. Kievit
Zwanebloem	: 6-7-'76 Voorkoopstraat richting Beusichem. Fr. Waroux
Sperwer	: 30-4-'76 De Waay 1 paar. J.M. Middelhoven
Buizerd	: Regulieren, de gehele zomer door div. mensen 1 of meermalen waargenomen lex. meestal 2 ex.

Witgatje : 2-7-'76 Acquoische Meer 1 ex. B. Middelk.
Zwarte Stern ; 5-6-'76 Plas Fort Everdingen enkele ex.
Jeugdgroep.
Steenuil : 21-6-'76 Hamseweg 1 paar met voer voor
jongen. Hans Rietvink
Kl.karekiet : 20-6-'76 Parallelweg-Oost 2 ex. zingend.
Leo v/d Kooy
Appelvink: : 23-6-'76 Achterweg 1 ex. O. J.M. Middelh.

Zorg ervoor dat in het volgende nummer deze lijst
aanmerkelijk langer wordt.

Kaartjes verkrijgbaar en inleveren bij:

Chris Kalden.

Nieuw periodiek "WATERVOGELS"

Het eerste nummer van een nieuw tijdschrift over
watervogels is zojuist verschenen.

Dit tijdschrift, dat 4x per jaar zal gaan verschijnen is
geheel gewijd aan vogels van het natte milieu in België
en Nederland.

Uit het ontstaan van weer een nieuw tijdschrift voor
vogelaars blijkt wel dat er behoefte bestaat aan dergelijke
literatuur.

Het is te hopen, dat dit in de toekomst zal leiden tot
een maandblad van formaat waarin iedereen iets van zijn
gading kan vinden. Samenvoeging met bestaande tijdschrif-
ten lijkt ons niet uitgesloten.

In het eerste nummer van "Waterwild" is o.a. een artikel
over een gebied dicht bij ons in de buurt en voor velen
geen onbekend terrein, nl. De Kil van Hurwenen.

Belangstellenden kunnen een proefnummer aanvragen door
overmaking van f 3,— op girorekening 3584828, t.n.v.
Redactie Watervogels te Alkmaar.

Chris Kalden.

Zaterdag 17 juli - 08.15 uur

Planteninventarisaties Mariënwaerd.

Zaterdag 7 augustus - 13.30 uur

Planten-educatie-excursie naar de Redichemse
Waard o.l.v. Cees v/d Vate

Zaterdag 14 augustus - 08.15 uur

Planteninventarisatie Mariënwaerd.

Zaterdag 21 augustus - 08.00 uur

Vogelexcursie naar De Heul.

Zaterdag 28 augustus - 08.15 uur

Planteninventarisatie Mariënwaerd.

Zaterdag 28 augustus

Braderie Culemborg

Tijdens de vakantiemaanden zijn er geen geplande
vogelexcursies. Wel worden er vogelinventarisaties
gedaan in De Regulieren, Fort Everdingen, land-
goed Mariënwaerd, e.d. Belangstellenden welke
hieraan willen deelnemen dienen contact op te nemen
met Chris Kalden, Hans v/d Berg -6129-, Henkjan
Kievit -4561- of Kars Veling -3043-

NOTEER DEZE DATA OP DE KALENDER OF IN JE AGENDA

